

Česká republika

Obyvatelstvo

1) S pomocí údajů uvedených na stránkách [Českého statistického úřadu](http://www.czso.cz) (1. tabulka) popište **vývoj počtu obyvatel** na území dnešní České republiky. Vypište si zaokrouhlený počet obyvatel po desetiletích od roku 1900 do současnosti.

a) Jaký byl počet obyvatel na začátku 20. století, jaký je nyní?

b) Ve kterém roce byl u nás nejvyšší počet obyvatel, kdy a proč došlo k výraznému snížení jeho počtu?

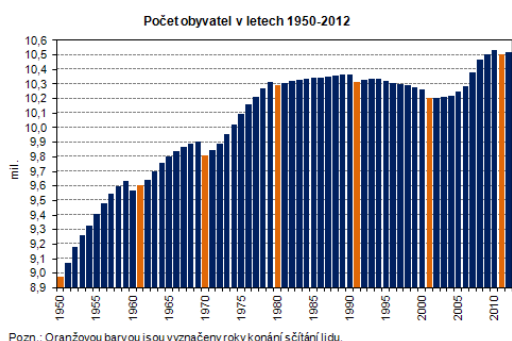
c) Jak se vyvíjel počet obyvatel po 2. světové válce?

d) Porovnejte údaje z let 1990, 2000, 2010. Čím byl způsoben nejdříve pokles, potom vzestup počtu obyvatel? Porovnejte přirozený přírůstek, migraci a celkový přírůstek. Pojmy vysvětlete.

e) Jaké události ovlivnily vývoj počtu obyvatel u nás?

2) Vývoj počtu obyvatel u nás byl v průběhu 20. století nerovnoměrný. Přirozený přírůstek se již vůči předchozímu období zpomalil, počet obyvatel dosáhl maxima v roce 1940, kdy u nás žilo asi 11 miliónů obyvatel. Po 2. světové válce došlo v důsledku odsunu sudetských Němců k výraznému poklesu počtu obyvatel až na 8,7 miliónů. V dalším období počet obyvatel stále mírně stoupal, od roku 1994 však naopak klesal. K opětovnému nárůstu dochází až od roku 2003, což je dáno především migrací. Současný počet obyvatel je asi 10,5 miliónů.

3) Porovnejte následující grafy: [1](#), [2](#), [3](#). Posuďte strukturu přírůstku obyvatel. Porovnejte **přirozený přírůstek, migrační saldo a celkový přírůstek**.

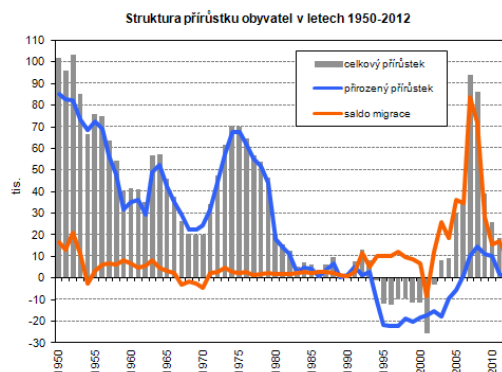

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v letech_1950_2012

Obr. 2: Struktura přírůstku obyvatel

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/struktura_prirustku_obyvatel_v letech_1950_2012

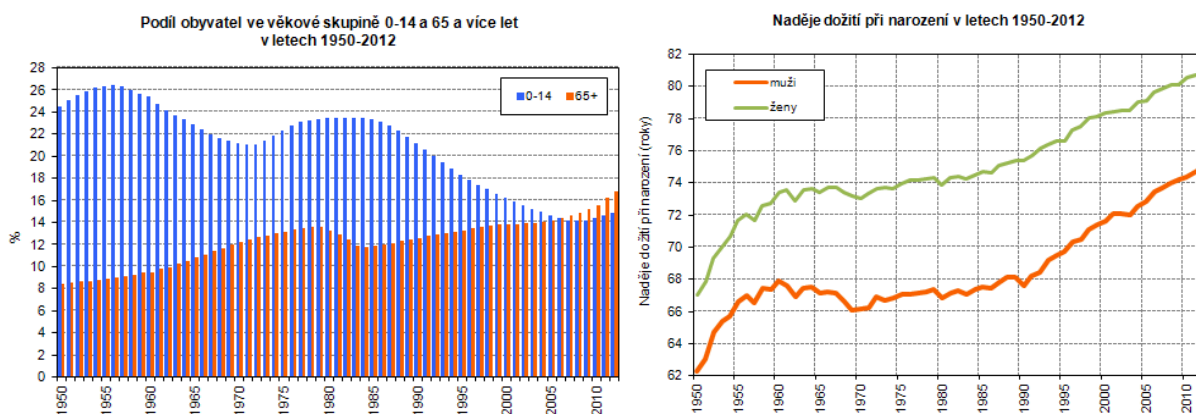

4) **Hustota zalidnění** ČR je asi 133 obyvatel / km². Mezi jednotlivými regiony však existují rozdíly, které jsou způsobeny přírodními a socioekonomickými podmínkami. Podle [mapy](#) popište regiony s velkou a naopak malou hustotou zalidnění, vysvětlete.

5) K významným demografickým charakteristikám patří **struktura obyvatelstva**. Obyvatelstvo lze členit podle biologických, ekonomických, sociálních a kulturních znaků. K biologickým znakům patří **členění podle věku a pohlaví**.

a) V ČR žije mírně více žen než mužů (podle údajů ČSÚ 50,9%), což je dáno především vyšší střední délkou života žen.

b) Prostudujte si graf [věkové struktury obyvatel](#). Jak se měnil podíl věkové složky 0 – 14 let (předproduktivní věk) a věkové složky nad 65 let (poproduktivní věk) od roku 1950 do současnosti? Po roce 1985 neustále klesá podíl obyvatel v předproduktivním věku a naopak stoupá podíl obyvatel v poproduktivním věku, což má za následek tzv. **demografické stárnutí obyvatel**. Porovnejte údaje z let 2000 a 2010. V tomto období došlo k tomu, že počet obyvatel poproduktivního věku již převýšil počet obyvatel věku předproduktivního. V roce 2012 byly podíly první a třetí věkové složky 14,8% a 16,8%. Vysvětlením je snižování porodnosti a současně zvyšování [střední délky života](#).

Obr. 3: Struktura obyvatel podle věku

Zdroj:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/podil_obyvatel_ve_vekove_skupine_0_14_a_65_a_vice_let_v_letech_1950_2012

Obr. 4: Naděje na dožití

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nadeje_dozeni_pri_narozeni_v_letech_1950_2012

c) Tyto údaje můžete velmi dobře sledovat na [animaci](#) Českého statistického úřadu. Co vše lze z údajů vyčíst? Dávejte si navzájem otázky a hledejte odpovědi. Prohlédněte si také [animaci](#), která znázorňuje projekci obyvatel ČR.

d) Porovnejte **věkové pyramidy** ČR v různých obdobích a popište současnou věkovou pyramidu. Pokuste se vysvětlit nerovnoměrný tvar pyramid, tzn. ve kterých obdobích a proč dochází k nárůstu počtu obyvatel (zvýšení porodnosti) a naopak kdy byla porodnost nízká a případně i vysoká úmrtnost. Tyto vlny mají generační souvislost.

6) Z hlediska kulturního dělíme obyvatelstvo podle **národností, jazyka, náboženství a vzdělání**.

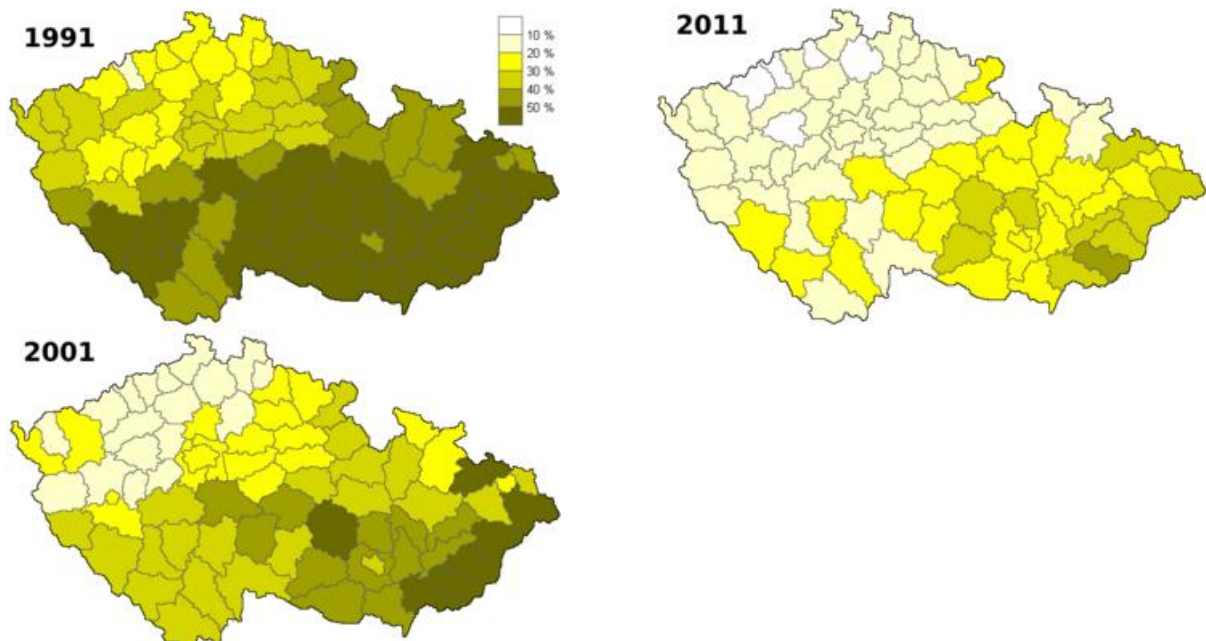
a) Údaje o **národnostním složení** obyvatel ČR od roku 1921 najdete na stránkách ČSÚ.

b) Podívejte se, jak se změnil podíl národnostních menšin v čase. Po 2. světové válce se odsunem sudetských Němců stává náš stát téměř homogenním. Odkaz [1](#), [2](#), [3](#).

c) Při sčítání lidu v roce 2011 se většina obyvatel přihlásila k národnosti české, moravské nebo slezské. Podíl ostatních národností (slovenské, polské, německé, romské) je minimální.

d) Jaký je rozdíl mezi národnostními menšinami a **cizinci**, kteří žijí na území ČR? Podívejte se, jak se vyvíjel v čase **počet cizinců** v ČR. Zajímavý je údaj o **nabytí státního občanství** ČR podle předchozího státního občanství.

e) **Náboženské vyznání** obyvatelstva lze studovat na tomto [odkaze](#). Podíl věřících obyvatel v čase trvale klesá, při sčítání lidu v roce 2011 se k náboženskému vyznání přihlásilo pouze 14% obyvatel. Komentujte, co znázorňují následující [mapy](#). Ve kterých regionech je více věřících obyvatel?

Obr. 5: Věřící obyvatelstvo

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:V%C4%9B%C5%99%C3%ADc%C3%ADs%C4%8D%C3%ADt%C3%A1n%C3%AD.png>

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- f) **Vzdělání** obyvatel ČR lze sledovat např. na tomto [grafu](#) nebo v [tabulce](#). Komentujte.
- 7) Podle ekonomických znaků lze rozdělovat obyvatelstvo podle **ekonomické aktivity, povolání a zaměstnání**.
- a) Podívejte se na údaje o [míře nezaměstnanosti](#) v ČR a krajích.
- b) Které okresy mají větší [nezaměstnanost](#), proč?
- 8) Připravte si ve skupině žáků krátký příspěvek na téma [migrace](#).
- 9) Pracujte ve skupinách s následujícím [odkazem](#). Rozdělte si jednotlivé grafy **populačního vývoje** v letech 1950 až 2012 a okomentujte je. Na základě zjištěných údajů vyslovte závěr: jak se měnilo chování obyvatel ČR od roku 1990? Popište porodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost, plodnost, potratovost.

Zdroje:

Zeměpis České republiky: učebnice pro střední školy. 1. vyd., dotisk. Praha: Česká geografická společnost, 2006, 95 s. ISBN 80-860-3453-4.

Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>

Zdroje obrázků:

Obr.1: Počet obyvatel v letech 1950 - 2012. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_v letech_1950_2012

Obr.2: Struktura přírůstku obyvatel v letech 1950 - 2012. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/struktura_prirustku_obyvatel_v letech_1950_2012

Obr.3: Podíl obyvatel ve věkové skupině 0-14 a 65 a více v letech 1950 - 2012. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/podil_obyvatel_ve vekove skupine_0_14_a_65_a_vice let_v letech_1950_2012

Obr.4: Naděje dožití při narození v letech 1950 - 2012. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nadeje_dozeni_pri_narozeni_v letech_1950_2012

Obr.5: FEXT. Soubor: Věřící - sčítání.png. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-2013 [cit. 2013-11-05]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:V%C4%9B%C5%99%C3%ADc%C3%AD_%C4%8D%C3%AD%C3%A1n%C3%AD.png